

Nutsspaarbank Kampen

200 jaar geleden opgericht

door Geraart Westerink

Kort na de oprichting van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen (1784) kwam in 1791 in Kampen een plaatselijk departement tot stand. Initiator en voorzitter was W. Goede. Zijn enthousiasme was groter dan zijn organisatorische talent en al een paar jaar later (1794) werd het departement opgeheven. In 1819 werd een tweede poging gewaagd die tot een succesvolle herstart leidde.

Nutsdepartement Kampen

De door het Nutsdepartement Kampen ontplooidde activiteiten waren in lijn met het landelijke beleid. Het richtte zich voornamelijk op het 'gewone volk', de arbeidersklasse, maar Nutsleden en -bestuurders behoorden meestal tot de plaatselijke elite. Heel belangrijk was het bevorderen van de zelfredzaamheid van de doelgroep. Dat kon door het stimuleren van kennisoverdracht, maar ook door het verhogen van de financiële en fysieke weerbaarheid in tijden van economische of lichamelijke tegenspoed. In dit kader kwamen allerlei initiatieven van de grond, zoals een medicijnfonds, een leesbibliotheek en een herhalingschool. In 1820 werd een bank opgericht: de Nutsspaarbank Kampen.

Vooraf in het tweede kwart van de 19de eeuw had het departement de wind mee. Het sociale, 'gezelligheidsaspect' won echter geleidelijk aan belang. Er werden onder meer lezingen en voorstellingen georganiseerd. Dit ging wel ten koste van de meer altruïstische initiatieven. In de 20ste eeuw, met de komst van filmvoorstellingen en andere vormen van vermaak, kwam er steeds meer concurrentie, waardoor de sociaal-maatschappelijke rol van het departement verminderde. Het medicijnfonds, de herhalingschool en de nutsbibliotheek verdwenen na verloop van tijd zelfs helemaal van het toneel.

Nutsspaarbank Kampen

De in 1820 opgerichte bank richtte zich in eerste instantie vooral op minver-

mogenden, dienstboden en kinderen. Door middel van een vouwblad, een soort vroege reclamefolder waarin de opzet van de spaarbank werd uitgelegd, spoorde de directie de potentiële 'klant' aan tot deelname: 'Het doel dan bij het oprigten van Spaarbanken, is geen ander, dan om den minvermogenden stand der Maatschappij daardoor aan te sporen, om door spaarzaamheid, in tijden waarin dezelve door genoegzame verdiensten hiertoe in staat is, voor zich eenige penningen aftezonderen, waarvan men in tijden van nood, of wanneer men die tot een of ander einde benodigd is, een nuttig gebruik kan maken.'

De eerste halve eeuw maakte de bank slechts een langzame, maar gestage groei door. Het bestuur bestond uit een vijftal 'commissarissen', vrijwilligers, vaak met klinkende namen, die alle administratieve handelingen verrichtten. De openingstijden waren zeer beperkt. Een keer per week, op zaterdagavond van 19.00 tot 21.00 uur, had het publiek de gelegenheid geld in te leggen of op te nemen. Dat ging op een - naar huidige maatstaven - amateuristische wijze, waarbij de spaarder nauwelijks enige privacy genoot bij zijn financiële transacties. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de bank na een halve eeuw nog geen 100.000 gulden aan kapitaal had vergaard, dat was bijeengebracht door slechts 1100 inleggers.

In het laatste kwart van de 19de eeuw werden echter ingrijpende veranderingen doorgevoerd, bijvoorbeeld door het verruimen van het aantal en de duur van de zittingen. Dat was meteen een succes. De omzet steeg van 57.326 gulden in 1872 tot 120.952 gulden in 1877.

Frans Walkate

In 1892 werd een nieuw hoofdkantoor gebouwd aan de Burgwal, waarin ook allerlei activiteiten van het Nutsdepartement werden ondergebracht. De rollen waren omgedraaid: voorheen was de bank te gast geweest bij het departement. De grootste groei vond echter plaats toen Frans Walkate in 1903 het bestuur kwam versterken en een paar jaar later het stuur overnam. Door voortdurende innovaties, onder meer op het gebied van techniek en organisatie, ontwikkelde de Nutsspaarbank Kampen zich tot een van de grootste en modernste spaarbanken van Nederland en opende filialen in verschillende omliggende steden en dorpen. In de periode 1928-1935 werd een paar honderd meter van het vorige onderkomen een monumentaal nieuw hoofdkantoor gebouwd in Amsterdamse Schoolstijl. Kort daarna stichtte Walkate een historisch archief dat de basis werd van de collectie van het huidige SNS Historisch Centrum.

DE DIREKTIE van de binnen deze stad, door het Departement Kampen der Maatschappij: *Tot nut van 't Algemeen* opgerigte SPAARBANK, hoezeer wel voldaan, over het aanvaangelijk wel slagen dezer weldadige inrigting, vermeend echter, ten overvloede van hare zijde, al dat gene te moeten in het werk stellen, wat strekken kan om daaraan, zoo mogelijk die uitgebreidheid te geven, waardoor alleen dezelve van algemeen nut kan worden; en oordeelt hiertoe allezins dienstig, ieder harer mede Ingezeten en langs dezen weg, met het doel en den aard dier instelling, nader bekend te maken.

Het doel dan bij het oprigten van Spaarbanken, is geen ander, dan om den minvermogensstand der Maatschappij daardoor aan te sporen, om door spaarzaamheid, in tijden waarin dezelve door genoegzame verdiensten hiertoe in staat is, voor zich eenige penningen aftezonderen, waarvan men in tijden van nood, of wanneer men die tot een of ander einde benodigd is, een nuttig gebruik kan maken.

Om nu dit doel te bereiken, wordt volgens het voor de Spaarbank vastgesteld Reglement (hetwelk tegen betaling van twee stuivers bij de Direktie te bekomen is) ieder inlage van vier Stuivers en daarboven aangenomen.

D_o

De aldus ingelegde gelden, worden of in lands Effekten belegd, of op zeker onderpand uitgezet; terwijl voorts de aard der inrigting zelve, genoegzame waarborg voor de aldus ingelegde gelden oplevert.

Ten voordeele der Deelnemers, wordt zoodra de inlage drie guldens bedraagt, met het einde van elk daaropvolgend viereendeeljaars, eene rente tegen vier ten honderd, op hunne rekeningen bijgeschreven; sommen van honderd guldens een rond jaar in de Bank gestaan hebbende, geven eene rente van vier en een half ten honderd.

Alle Sommen beneden f 10: - kunnen ieder zittag worden terug genomen; boven de f 10: moeten dezelve één zittag of acht dagen te voren, worden opgezegd; men bekomt echter daarvoor dadelijk een briefje, tot het beoopen der opgezegde Som, aan Toonder op den vervuldag, betaalbaar.

Tot ontvangst der inlagen, uitbetaling van opgezegde Sommen, als anderzints, houdt de Direktie der Spaarbank wekelijks, des Zaturdags avonds van 7 tot 9 uren, derzelve zittingen, in de van ouds zoogenaamde Cijnskelder.

Eenmaal 's Jaars wordt door de Direktie, voor alle de Deelnemers, rekening van de gehouden administratie gedaan.

Het

Pagina's uit een vouwblad dat de directie van de Nutsspaarbank Kampen in 1821 verspreidde om de activiteiten van de bank bekend te maken bij potentiële klanten. Collectie SNS Historisch Centrum.

Ook na de dood van Walkate (1943) bleef de bank groeien. Het hoofdkantoor werd na de Tweede Wereldoorlog met verschillende vleugels uitgebreid en het kantorennetwerk vertakte verder. Door de onvermijdelijke schaalvergroting van de naoorlogse jaren werd de Nutsspaarbank Kampen via Bondspaarbank en SNS Bank onderdeel van de in 2017 geformeerde Volksbank, het moederbedrijf van SNS, ASN Bank, RegioBank en BLG Wonen.

Het nuttige en doelmatige dezer instelling nu, voor onderscheidene standen der Maatschappij, zal ongetwijfeld geen betoog behoeven: de Handwerksman, de Dienstboden en dergelijken die daaraan deel nemen, besparen toch, door hunne geringe eerste inlage, van tijd tot tijd te vermeerderen, zich voor den ouden dag, ingeval van ziekte of andere ongunstige omstandigheden, een noodpenning. — Men die reeds in hunne Jeugd in staat zijn eenige penningen opteleggen, kan zulks in meergevorderden ouderdom, van het meeste nut zijn, en in onderscheidene gevallen, zeer te stade komen; terwijl voorts ook nog een ieder, daardoor de gelegenheid gegeven wordt, of voor zich zelve, of voor hunne Kinderen, Pupillen of anderen, eene bespaarde Som gelds, hoe gering anders ook, op eene voordeelige wijze te beleggen.

De Ondergeteekenden wier eenigste voldoening, voor hunne als Direkteuren der Spaarbank, op zich genomen werkzaamheden en moeite, bestaat in de bewustheid, van tot algemeen nut werkzaam te zijn, wenschen en vertrouwen, daar toch de meerdere uitbreiding van hunnen werkkring in dezen, hen juist de gewenschte voldoening verschaft, dat hunne mede Ingezetenenen, ten wier behoefte eigenlijk deze instelling

instelling is tot stand gebragt, tot hun eigen voordeel, door dezen meer en meer zullen worden opgewekt en aangespoord, ter betrachting van de zoo voortreffelijke voorouderlijke deugd der *Spaarzaamheid*.

Kampen den 30 Mei 1821.

De Direktie voornoemd,

J. J. GANSNEB *gent.* TENGNAGEL
President.

J. R. VEEN VALCK
Thesaurier.

U. O. KOOLMAN.

R. A. L. NOBEL.

F. FELS *Secretaris Boekhouder.*

Anno 2020 is het dus tweehonderd jaar geleden dat in Kampen een van de wortels ontkiemde van de huidige Volksbank. Ter gelegenheid van dit denkwaardige feit verschijnt in oktober van dit jaar een biografie van Frans Walkate, de bankier en mecenas die niet alleen belangrijk is geweest voor de ontwikkeling van de Kamper Nutsspaarbank, maar ook voor het gehele Nederlandse spaarbankwezen.